

טכנולוגיות רפואיות בישראל: היבטים היסטוריים וחברתיים

תשפ"ד סמסטר א', 10:00-12:00

ד"ר חדוה אייל

שעות קבלה בתיאום מראש לדוא"ל: evalhedva@gmail.com

במוקד הקורס בחינה ודיון על התשתית החברתית והמדינתית ביחס לבריאות ושימושים בטכנולוגיות רפואיות בישראל. הקורס יהווה מרחב לחקר סוגיות בתחום דרך מקרי בוחן, כדוגמת 'מתן אמצעי מניעה דפו פרוורה לנשים בקהילה האתיופית בישראל, 'ניסויים רפואיים בבני אדם'. בנוסף לבחינה היסטורית של תהליכי חקיקת "חוק הפתולוגיה והאנטומיה", ופרשות כדוגמת 'פרשת הגזות'. באמצעות מקרים אלה נלמד על המאפיינים ההיסטוריים, החברתיים והפוליטיים המעצבים את היחסים שבין החברה לרפואה בישראל והמדיניות בתחום. נדגים את האופן שבו מקרים אלו מעוצבים ומעצבים את המרחב הציבורי בישראל, ונרחיב את ארגז הכלים החברתי, הרפואי, התרבותי, והמגדרי בעבודת הצוותים הרפואיים.

הקורס ישלב הרצאות פרונטליות, סרטים ודיונים קבוצתיים.

מטרות הקורס:

- להקנות לסטודנטיות ולסטודנטים כלים ומושגי יסוד הנדרשים בבחינה של ספרות מקצועית בתחום מדיניות של טכנולוגיות רפואיות.
- לפתח חשיבה ביקורתית ורכישת כלים לדיון בסוגיות מדיניות.
- יישום הידע התיאורטי לצורכי ניתוח בתחום בכתיבה אקדמית

דרישות הקורס:

- חובת נוכחות ב%80 מהשיעורים כולל מפגשי זום (פתיחת מצלמות לכל אורך השיעור)
- רפרט (20%) - הרצאה קצרה (בת כ-15-10 דקות) המסכמת מאמר אחד לבחירת הסטודנט. ית - מטלת בחירה בלבד.
- הגשת עבודה מסכמת (80%).
- הסטודנטים. ות יתבקשו לנתח סוגיה בטכנולוגיית רפואיות ברוח תכני הלימוד בקורס ובהתבסס על המאמרים בסילבוס.
- היקף העבודה: חמישה עמודים.
- ציון עובר בקורס -60.

סטודנט/ית יקר/ה,

אם יש לך לקות למידה או מוגבלות/בעיה רפואית שעשויה להשפיע על לימודיך, ושבגינה את/ה זקוק/ה להתאמות אנא פנה/י לדיקנאט הסטודנטים למדור נגישות ולקויות למידה: דוא"ל - LDA@univ.haifa.ac.il, טל' - 04-8249265. לאבחון והתאמות בגין לקות למידה ו/או הפרעת קשב יש לפנות ליה"ל: דוא"ל - mbait@univ.haifa.ac.il טל' - 04-8249022. אם יש ברשותך מכתב התאמות מהאוניברסיטה ואת/ה זקוק/ה להנגשה בקורס אנא פנה/י אליי בשעות הקבלה או במייל בסמוך לתחילת הקורס.

פירוט השיעורים:

* יתכנו שינויים בסילבוס, בתכנים, בסדר הנושאים ובמקורות בהתאם לצרכי הקורס.

שיעור 1 – פתיחה - לנתח מדיניות של טכנולוגיה רפואית במבט חברתי והיסטורי.

לקראת השיעור הראשון לא נדרשת קריאה.

קריאת רשות:

וולמן, א. 2000. ידע וחרדה: התקדמות מדעית ואמות-מידה לראוי. עיון: רבעון פילוסופי מ"ט: 399-420.

Macrae, D. 1973. Science and the formation of policy in a democracy. *Minerva* 11(2): 228-242.

Murray Li, T. 2007. Governmentality. *Anthropologica* 49(2): 275-281.

שיעור 2 - ממשליות רפואית-מדעית באמצעות הגוף המת.

קריאת חובה:

אייל, ח. 2020. להיות עם חופשי בארצנו: ממשליות מדעית-רפואית בארץ ישראל. מגמות נה(2): 7-28.

קריאת רשות:

אגמבן, ג. 2003. "הומו סאקר: הכוח הריבוני והחיים החשופים." (תרגום: נ. אביעד, מ. פולק). ש. לביא (עורך). טכנולוגיות של צדק: משפט, מדע וחברה (עמ' 395-434). תל אביב: רמות.

ליבוויץ, נ. 2018. בירופוליטיקה: תיאוריה פוליטית של היומיום. תיאוריה וביקורת 50: 257-274.

פוקו, מ. 1996. "הזכות להמית והכוח על החיים." בתוך: הרצון לדעת, תולדות המיניות כרך א' (עמ' 108-91). תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

Kirsh, N. 2003. Population Genetics in Israel in the 1950s: The Unconscious Internalization of Ideology. *Isis* 94(4): 631-655.

Rabinow, P., & Rose, N. 2006. Biopower Today. *BioSocieties*, 1(2): 195-217.

שיעור 3-5 - מדיניות ניסויים רפואיים בבני אדם בישראל.

קריאת חובה:

אייל, ח. 2016. "רגולציה של ניסויים רפואיים בחיילים: המקרה של ניסוי הגחלת בצה"ל." י. בלנק, ד. לוי פאור, ר. קרייטנר (עורכים). מסדירים רגולציה: משפט ומדיניות (עמ' 311-347). תל אביב: אוניברסיטת תל אביב.

מבקר המדינה, דו"ח שנתי 55 לשנת 2004 ולחשבונות שנת הכספים 2003, מאי 2005.

קריאת רשות:

ובר, מ. 2009. המדע כייעוד. תכלת 39 : 98-128.

לנדאו, ר. 2007. "אתיקה במחקר: ציוני דרך ומגמות." ר. לנדאו, ג. שפיר (עורכים). אתיקה במחקר (עמ' 46-29). ירושלים: מאגנס האוניברסיטה העברית.

פוקו, מ. 1963. הולדת הקליניקה. תל אביב: רסלינג.

תוכנית התחקירים עובדה, "בגידת הרופאים", יוני 2006.

Petryna, A. 2010. Paradigms of expected failure. *Dialect Anthropol* 34: 57-65.

שיעור 6 – אלימות מבנית

אמיר, ר. 2012. הפוליטיקה של הקורבנות: תיקון עוולות היסטוריות בישראל? תל אביב: רסלינג. פרק 4 (פרשת הגזזת).

Farmer, P. 1996. "On suffering and structural violence: A view from below." *Daedalus*, 125(1): 261-283.

קריאת רשות:

דוידוביץ', נ. ומרגלית, א. 2016. "התמודדות המדינה עם עבר טראומטי – החוק לפיצוי נפגעי גזזת כמקרה מבחן." אלברשטין, מ. נ. דוידוביץ' וזלשיק, ר (עורכים). בסימן טראומה עיונים ישראליים בזהות, זיכרון וייצוג. (ע"מ 211-262). הוצאת הקיבוץ המאוחד.

מימון בלאו, ע. 2013. זהות אבודה: בין משפט לחברה בקבוצת נפגעי הטיפול בגזזת. שערי משפט ה: 59-80.

נוריאלי, ב. 2015. "חייבים להציל את הילדים: ארגון OSE ויהודי צפון אפריקה." יהודה שנהב (עורך). הציונות והאימפריות (ע"מ 269-300). ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד.

Farmer PE, Nizeye B, Stulac S, Keshavjee S. 2006. Structural violence and clinical medicine. *PLoS Med* 3(10): e449.

אייל, ח. 2009. דפו פרוורה על מדיניות השימוש בקרה נשות הקהילה האתיופית בישראל. אשה לאשה מרכז פמיניסטי חיפה.
גולדין, ס. 2006. "טכנולוגיות של אושר: ניהול פרוורן במדינת רווחה פרו-נטליסטית". י. יונה וא. קמפ (עורכים). פערי אזרחות: הגירה, פרויות וזהות (עמ' 167-206). ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד.

עיון בזכויות והזכאויות השונות הקיימות למי שזקוקים לטיפול פרויות [באתר כל זכות](#).

Zu'bi, H. 2018. "Palestinian Fertility in the Israeli Sphere: Palestinian Women in Israel Undergoing IVF Treatments." H. Boas, Y. Hashiloni-Dolev, N. Davidovitch, D. Filc and S. Lavi (eds.). Bioethics and Biopolitics in Stael Social-Legal and Empirical Analysis (160- 179). Cambridge: Cambridge University Press.

קריאת רשות.

אמיר, ד. ושושי, נ. 2008. "פמיניזם והעצמת נשים בישראל: מדיניות ההפלות כמקרה בוחן." מ. אייזנשטדט ג. מונדלק (עורכות), משפט חברה ותרבות: העצמה במשפט. (עמ' 415-479).
אמיר, מ. 2016. תקתוקו של שעון החול: השעון הביולוגי כביולוגיזציה של המשפחה ההטרונורמטיבית, א. גרוס. ע. זיו. ור. יוסף (עורכים). סקס אחר: מבחר מאמרים בלימודים להט"בים וקוויריים ישראלים. תל אביב: רסלינג, 2016.
טריגר, צ. 2016. "על רגולציה של שירותי פרוורן". י. בלנק, ד. לוי-פאור, ר. קרייטנר (עורכים). מסדירים רגולציה: משפט ומדיניות (עמ' 311-437). תל אביב: אוניברסיטת תל אביב.
כרמית יפת, ק. 2019. על אזרחות אימהית ואימהות מזרחית בדיני ההפלות(י). עיוני משפט מא 689 : 708-742.
לייסנר, א. 2011. תעשיית הלידה בישראל. המשפט: 615-646.
צודורו, ננסי. [2007]1978. "שיעתוק האמהות – פסיכואנליזה והסוציולוגיה של המיגדר". נ. ינאי, ת. אלאור, א. לובין, ח. נווה, ת. עמיאל-האוזר (עורכות). דרכים לחשיבה פמיניסטית – מקראה (86-135). רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

שיעור 8-9: 'טכנולוגיות בגוף שלישי' – פונדקאות ותרומת ביציות

Temán, Elly. 2019. The Power of the Single Story: Surrogacy and social media in Israel. *Medical Anthropology* 38(3): 282-294.

נוי (קניון), ס. ומישורי, ד. 2009. שליטה רפואית ודומיננטיות הרופאים בדיוני הוועדה הציבורית-מקצועית לבחינת נושא תרומת הביציות בישראל. סוציולוגיה ישראלית י"א(1): 37-64.

קריאת רשות:

המלצות הוועדה הציבורית לבחינת הסדרה חקיקתית של נושא הפרייון וההולדה בישראל (דוח מור יוסף)

<https://www.health.gov.il/publicationsfiles/bap2012.pdf>

השילוני דולב, י. 2018. טכנולוגיות פרייון חדישות: סוגיות חברתיות וביז-אתיות. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. פרק 3.

Pande, A. 2020. "VISA SRAMPS FOR INJECTIONS": Traveling biolabor and South African egg provision. *Gender and Society* 34(4): 573-596.

Vertommen, S. C. Barbagallo. 2021. The in/visible Wombs of the Market: The Dialectics of Waged and Unwaged Reproductive Labour in the Global Surrogacy Industry. *Review of International Political Economy* 29(6): 1945-1966.

שיעור 10-11: מדיניות בנושא שימוש בזרע מן המת לצורכי הולדה וסיכום

הנחיות היועמ"ש, נטילת זרע לאחר המוות והשימוש בו, 27.10.2003.

טריגר, צ. 2018. מותו של זה הוא חייו של זה: הולדה לאחר המוות מזרעו של גבר מת על ידי הוריו והאידיאולוגיה של ההורות הישראלית-יהודית. *תיאוריה וביקורת* 49: 67-88.

פרוטוקול וועדת הבריאות בכנסת – ימסר בהמשך

קריאת רשות:

השילוני-דולב, י. טריגר, צ. 2016. בין רצון המת לבין רצונם של הנותרים בחיים: שימוש בזרע לשם הולדה לאחר המוות, פטריארכיה, פרו-נטליזם ומיתוס המשכיות הזרע. *עיני משפט* לט: 661-706.

שלו, כ. 2002. הזרעה לאחר המוות – ינוח בשלום על משכבו? *משפט ורפואה* 27: 96-99.